

Голас Радзімы

№ 44 (1255) ЛІСТАПАД 1972 г. ВІДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫНІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ ГОД ВІДАННЯ 17-ТЫ ЦАНА 2 КАП.

МІЛЬЁН ГАРАЧЫХ СЭРЦАЎ

Аляксандр САКАЛОЎСкі,
сакратар ЦК ЛКСМ Беларусі

У нядзелю, 29 кастрычніка, моладзь Савецкай краіны адзначала дзень нараджэння камсамола. Юбілею былі прысвечаны ўрачыстыя сходы і вялікія канцэрты, але галоўнай падзеяй стаў Усесаюзны камсамольскі суботнік — калектыўная праца на карысць Радзімы. Студэнты і школьнікі, маладыя рабочыя і калгаснікі выйшлі на гарадскія вуліцы, каб пасадзіць дрэвы, сталі на рыштваннях новабудоваў, каб укладзі і сваю цагліну ў новы дом, прыйшлі ў рамонтныя майстэрні, каб дапамагчы адрамантаваць трактар ці грузавік, выехалі ў поле, каб пракласці на калгаснай ніве яшчэ адну баразну.

Гісторыя Ленінскага Камуністычнага Саюза Моладзі Беларусі (ЛКСМБ), створанага ў 1920 годзе, мае шмат яркіх старонак. У гады грамадзянскай вайны і замежнай інтэрвенцыі камсамольцы змагаліся ў радах Чырвонай Арміі і партызанскіх атрадах. 20-ыя і 30-ыя гады ў біяграфіі беларускага камсамола адзначаны самаадданай працай. Учарашнія байцы і камандзіры прыйшлі на БелДРЭС, «Гомсельмаш», заклалі фундамент Аршанскага льнокамбіната і Магілёўскай фабрыкі штучнага шоўку.

У гэты ж час па другі бок мяжы, на «крэсах усходніх», пад кіраўніцтвам Кампартыі Заходняй Беларусі мужна змагаўся Камуністычны Саюз Моладзі Заходняй Беларусі. Ні катаванні, ні турмы не пахіснулі волі маладых барацьбітоў, іх каманда імкнення наблізіць дзень узяцця заходніх зямель з Савецкай Беларуссю.

Школу мужнасці прайшоў беларускі камсамол у змаганні з нямецкім фашызмам. Кожны другі камсамалец ужо ў першыя дні вайны ўступіў у рады Чырвонай Арміі. Больш як 95 тысяч членаў ЛКСМБ дзейнічалі ў партызанскіх атрадах і ў падполлі. Подзвіг маладых высока ацэнены Радзімай. 37 тысяч юнакоў і дзяўчат Беларусі, партызан і падпольшчыкаў, узнагароджаны ордэнамі і медалямі. Звання Героя Савецкага Саюза ўдасцоены 29 камсамольцаў.

А скончылася вайна, адгрымелі залпы пераможнага салюта — юнакі і дзяўчаты з гарачым запалам узяліся за прылады працы. Маладых рук і нястомных сэрцаў чакалі разбураныя гарады, занятыя гоні, мёртвыя домны і заводы.

У 50—60 гады камсамол Беларусі ўзводзіў Васілевіцкую і Бярозаўскую электрастанцыі, Полацкі нафтаперапрацоўчы завод, Салігорскія калійныя камбінаты.

Гэта ўсяго некалькі радкоў з гісторыі камсамола Беларусі. Але чалавек уважлівы і па іх убачыць пэўную заканамернасць. А яна заключаецца ў тым, што ЛКСМБ, аб'ядноўваючы ў сваіх шэрагах лепшых прадстаўнікоў моладзі, скіроўвае яе намаганні на вырашэнне важнейшых задач, якія стаяць перад краінай.

Цяпер, як вядома, савецкія людзі змагаюцца за паспяховае ажыццяўленне рашэнняў XXIV з'езда КПСС. І камсамол, верны і надзейны памочнік Камуністычнай партыі, ідзе ў першых радах самаадданых працаўнікоў, якія мацуюць краіну, узнікаюць яе эканоміку і культуру, робяць новыя крокі ў навуцы.

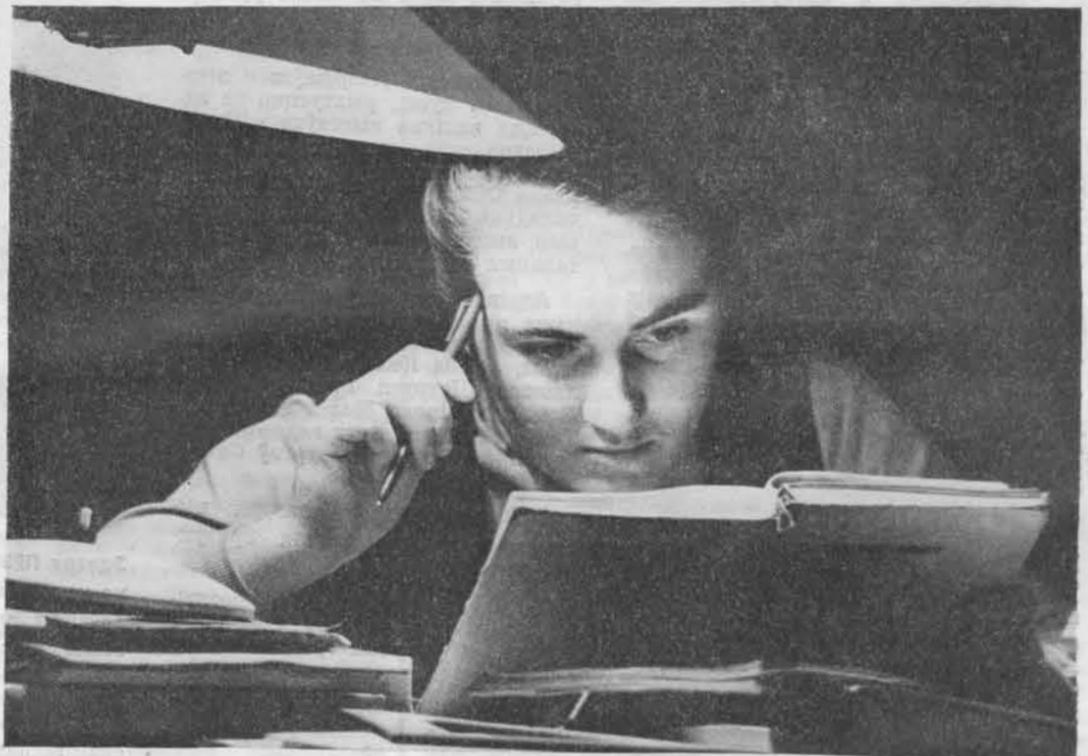
Актыўна ўдзельнічаюць камсамольцы ў барацьбе за павышэнне эфектыўнасці грамадскай вытворчасці, у вырашэнні праблем навукова-тэхнічнай рэвалюцыі. Гэтаму ў значнай ступені садзейнічае высокі агульнаадукацыйны ўзровень членаў ЛКСМБ. 563 тысячы юнакоў і дзяўчат маюць вышэйшую, незакончаную вышэйшую і сярэдняю адукацыю. Кожны трэці навуковы супрацоўнік рэспублікі маладзей за 30 год. 168 тысяч камсамольцаў — студэнты, навучэнцы тэхнікумаў і вучылішчаў.

Камуністычны Саюз Моладзі Беларусі сёння налічвае звыш аднаго мільёна чалавек. Гэта — 385 тысяч рабочых і калгаснікаў, 40 тысяч інжынераў і тэхнікаў, 24,5 тысячы настаўнікаў, каля 10 тысяч спецыялістаў сельскай гаспадаркі, звыш 3 тысяч урачоў. Безумоўна, такая армія адукаваных людзей здольна зрабіць многае. І робіць многае. Нездарма на сцягу ЛКСМБ красуюцца ордэн Леніна і ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга.

Наша моладзь мае добрыя ўмовы для духоўнага і эстэтычнага выхавання, заняткаў фізічнай культурай і спортам. Тэатры і музычныя клубы і бібліятэкі, стадыёны і турыстычныя базы даюць магчымасць камсамольскім арганізацыям праводзіць вялікую культурна-масавую работу, удзельнічаць у развіцці фізічнай культуры і спорту ў рэспубліцы.

Сучаснае пакаленне савецкай моладзі вызначаецца высокім пачуццём пралетарскага інтэрнацыяналізму. Камсамольцы, авангард савецкай моладзі, знаходзяцца на перэднім краі барацьбы за мір, сацыяльны прагрэс і светлую будучыню ўсіх народаў зямлі. Камітэты камсамола рэспублікі падтрымліваюць сяброўскія кантакты з маладзёжнымі арганізацыямі 30 краін свету. Беларусь усё часцей становіцца месцам сустрэч моладзі розных краін. Амаль 10 тысяч маладых рабочых, калгаснікаў, студэнтаў, прадстаўнікоў інтэлігенцыі штогод выязджаюць у іншыя краіны ў складзе дэлегацый і турыстычных груп. Грамадская і палітычная актыўнасць нашай моладзі праяўляецца ў самых розных галінах жыцця. 28 членаў ЛКСМБ — дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР, а сярод дэпутатаў мясцовых Саветаў кожны пяты — камсамалец.

Амаль паўстагоддзя, з ліпеня 1924 года, Усесаюзны Ленінскі Камуністычны Саюз Моладзі носіць імя Леніна. Прымаючы гэта дарогае імя, камсамольцы пакляліся па-ленінску жыць, працаваць і змагацца. Сваёй адданасцю і настойлівасцю, актыўным удзелам у камуністычным будаўніцтве яны даказалі вернасць запаветам вялікага настаўніка і правадзіра.

Моладзь Краіны Саветаў мае ўсе магчымасці для атрымання адукацыі, творчай работы, адпачынку.
НА ЗДЫМКАХ: інжынеры-канструктары аддзела галоўнага канструктара Беларускага аўтамабільнага завода Г. РУТКОЎСкі, А. ГРАМЫКА, А. ЧАРНОЎ, В. КІРЭЙЧЫК; наладчык радыёапаратуры мінскага завода «Прамысвязь» С. БАКУН; інжынер-аператар Лукомскай ДРЭС Л. КРУЦЕЛЬ; студэнтка Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта К. КОПЕЛЕВА.

БЕЛАРУСЬ ДЗІВІЦЬ СВЕТ

Выбачайце, што даўно не пісаў. На тое была важная прычына. Па-першае, старыя ўжо і хворы, а па-другое, усе 16 дзён XX Алімпіады прасядзеў каля тэлевізара. Сачыў за спаборніцтвамі спартсменаў розных краін. Як убачыў, што мае суайчыннікі не горш, а нават і лепш за многіх іншых выступаюць, аж настрой палепшыўся і здароўе паправілася.

З замілаваннем глядзеў на нашу спрытную Вольгу Корбут. Гэта ж не дзяўчо, а вавёрка! У спорце ніхто ёй не дараўняе. Ды і ў навуцы яна малайчына. Я вельмі рад за яе і жадаю Вользе Корбут новых спартыўных подзвігаў.

А Аляксандр Мядзведзь?! Гэта ж сапраўдны асілак. З якой павагай ставіліся да яго ўсе замежныя спартсмены на Алімпіядзе! Нездарма яго называлі горадскою беларускага народа. Я для яго па

ўзросці дзядуля, але з вялікай радасцю хачу пакланіцца Аляксандру Мядзведзю да зямлі.

I. САРОКА.

Англія.

Прывітанне з далёкай Аўстраліі. Сёння атрымаў ад вас некалькі бандэроляў з кнігамі. Шчырае дзякуй. Кніжкі дзялю паміж усімі сябрамі, якія хочучь чытаць. А ахвочых да роднай кніжкі шмат.

У апошні час усе мы жылі падзеямі XX Алімпійскіх гульняў у Мюнхене. Нас радуе, што савецкая каманда дабілася такіх поспехаў. Не адрываючыся назіралі за выступленнямі Вольгі Корбут. Прыемна, што Беларусь дзівіць свет такімі талентамі.

Ф. КОРБУТ.

Аўстралія.

Уладзімір КАРАТКЕВІЧ

ЛІСЦЕ

Восень прайшла пералескамі,

Па няголеным ржышчы ніў,

Чырвонымі арабескамі

Лісце лес ураніў.

Глянь на зямлю залатую,

Пяшчотную, сумную, чыстую,

Нехта па ёй вандруе,

У паветра ўзнімаючы лісце,

Струменьчыкам тонкім лісце,

Медзь на азёрах спывае,

Сум у небе імглістым...

Як песня, з галін злятае

Лісце, лісце,

Залацістае лісце,

Сто лісцяў.

Дзесяць лісцяў.

Ліст.

ПАМЯТЬ ХРАНИТ ПОДРОБНОСТИ

Годы летят как птицы. Кажется, только вчера я была среди своих близких, встречалась с друзьями детства и знакомыми. Кажется, совсем недавно, распрощавшись с ними, вернулась в Бельгию.

А ведь прошло уже больше трех лет. Но до сих пор память хранит многие подробности поездки на Родину.

...Вот мы с мужем идем по залитому огнями вечернему Минску. Прекрасен город, прекрасны и люди, живущие в нем! А вот мы у родных. Я

счастлива, что снова вижу их, рада, что они живут лучше, чем когда я была здесь в прошлый раз.

Я знаю, что многое в моих представлениях о жизни на Родине уже не соответствует действительности, что там за это время произошло значительные изменения. И потому мы с мужем решили, если позволим здорovie, в будущем году снова приехать в любимую Беларусь.

Е. ЛОЗИНСКАЯ.

Бельгия.

СЭРЦА ЗНОЎ СУМУЕ

Здаецца, зусім нядаўна я з жонкай і дзецьмі вярнуўся з падарожжа на Радзіму, а сэрца зноў сумуе і хвалюць успаміны.

Ветліва і гасцінна сустрэла мяне Бацькаўшчына. Жнівеньскія турботы калгаснікаў, ласкавае сонца, пяшчотная прырода краю выклікалі ў душы замілаванне і радасць. Дзеці былі таксама вельмі задаволены ўбачаным, яны вывучылі новыя песні, сабралі шмат цікавага на памяць. Ад'язджалі мы з родных мясцін з вялікім сумам.

Па дарозе ў Англію затры-

маўся на тры дні ў Ленінградзе. Наведалі выдатны мясціны гэтага прыгожага горада. Пабылі ў Эрмітажы, Петрадварцы, бачылі Смольны і «Аўрору».

Трэцяга верасня цеплаход «Надзежда Крупская» адчаліў ад родных берагоў. Была ноч, дзёмуў моцны вецер, ліў дождж. Я доўга стаяў на палубе, углядаючыся ў агні вялікага горада. Вось і апошні знік за гарызонтам. Я вярнуўся ў каюту з пачуццём нейкай страты.

В. ГРЫДЗЮШКА.

Англія.

ше эстонские крестьяне с утра до ночи гнули спину за плугом или косой на своих клочках земли, получая в среднем с гектара 10—12 центнеров зерна, то теперь в их распоряжении машины, электроэнергия и минеральные удобрения, а урожайность возросла до 25—26 центнеров с гектара. В 1971 году с полей снят урожай в среднем по 26,8 центнера с гектара. Средний надой молока на корову в республике превышает 3 300 килограммов в год.

За последние десять лет более чем вдвое возросли доходы населения. Значительно улучшились жилищные условия и в городе, и в деревне. Не будет преувеличением сказать, что более половины населения республики получили в последние 25 лет новые квартиры. Построено много новых школ и домов культуры, детских садов, магазинов, столовых, ресторанов и других культурно-бытовых учреждений. В тех селах, где есть водопровод, газ и центральное отопление, жить стало удобнее, чем в некоторых городах. Нечего удивляться поэтому, что многие специалисты с высшим и средним специальным образованием и квалифицированные рабочие охотно из города едут работать в колхозы и совхозы.

Рост общеобразовательного уровня и сознательности трудящихся Эстонии привели к

невиданному расцвету культуры, социалистической по содержанию и национальной по форме. Об этом свидетельствуют, например, массовые культурные мероприятия. В 1969 году республика отмечала 100-летие со дня первого эстонского праздника песни. Это была незабываемая демонстрация достижений национальной культуры. Присутствовали хоры коллективы из других республик, гости из многих стран мира.

В Советской Эстонии создана своя Академия наук, работают 20 научно-исследовательских институтов. Успешно работают Тартуский государственный университет, сельскохозяйственная академия, Таллинский политехнический институт и ряд других высших и средних специальных учебных заведений.

Выросли и окрепли творческие коллективы писателей, композиторов, художников. Произведения эстонских советских писателей переведены на многие языки народов Советского Союза. В то же время эстонский читатель на родном языке знакомится с многонациональной советской литературой, с прогрессивными писателями зарубежных стран.

Новые большие задачи предстоит решить трудящимся Эстонии в девятой пятилетке (1971—1975 годы). Перспективы дальнейшего развития респуб-

лики определены в Директивах XXIV съезда КПСС. Новая пятилетка означает еще больший экономический подъем и расцвет всех производительных сил, рост благосостояния народа и культуры всех советских республик, в том числе и Эстонии. В нынешней пятилетке промышленность республики должна дать почти на 40 процентов больше продукции, чем в прошлой. Весь прирост продукции предстоит достигнуть в основном за счет роста производительности труда.

К новым рубежам устремлено и сельское хозяйство. Основным направлением будет, как и прежде, молочно-мясное животноводство. В этом отношении созданы хорошие предпосылки и накоплен богатый опыт. Сельскохозяйственное производство по всем категориям хозяйства должно по сравнению с предыдущей пятилеткой возрасти на 21—22 процента, в то же время производство мяса возрастет в колхозах и совхозах на 32 процента, молока—на 27, яиц—на 23 процента. Значительно возрастет и урожайность сельскохозяйственных культур.

Итоги выполнения плана 1971 года и первого полугодия 1972-го позволяют утверждать, что заложена хорошая основа для успешного осуществления заданной девятой пятилетки, для взятия рубежей, намеченных XXIV съездом КПСС.

ЗАБЯСПЕЧЫЦЬ МІР І БЯСПЕКУ НАРОДАЎ

Выступленне міністра замежных спраў

Беларускай ССР А. ГУРЫНОВІЧА

ў агульнай дыскусіі на XXVII сесіі

Генеральнай Асамблеі ААН

9 кастрычніка 1972 года

Таварыш старшыня, паважаныя дэлегаты!

Дэлегацыя Беларускай ССР, характарызуючы сучасную міжнародную абстаноўку і шляхі ўмацавання міжнароднай бяспекі, хацела б перш за ўсё напамініць аб важнейшай падзеі, якая адбылася 50 гадоў назад, паколькі яна непасрэдна робіць уплыў на развіццё адносін паміж дзяржавамі і народамі і стан міжнароднай абстаноўкі сёння. Я маю на ўвазе тое, што ў гэтым годзе народы Савецкага Саюза і ўсё прагрэсіўнае чалавецтва будучы святкаваць 55-годдзе Савецкай улады і 50-годдзе ўтварэння Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. Перамога Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі забяспечыла цеснае аб'яднанне ў нашай краіне ўсіх працоўных на чале з рабочым класам з мэтай ліквідацыі сістэмы капіталістычнай эксплуатацыі і разам з ёй — сістэмы нацыянальнага прыгнёту. Поўная перамога ідэй сацыялістычнай рэвалюцыі і ленынскай нацыянальнай палітыкі згуртавала ўсе нацыі і народнасці нашай вялікай Радзімы ў адзінае інтэрнацыянальнае брацтва і накіравала іх намаганні на стварэнне новага грамадства на базе адзінства класавых інтарэсаў усіх працоўных, у імя самай высакароднай мэты — пабудовы камунізму.

Далей А. Гурыновіч падкрэсліў, што ўтварэнне СССР, супрацоўніцтва і ўзаемадапамога звыш ста нацый і народнасцей у адзінай шматнацыянальнай дзяржаве, пры пастаянным уліку як агульных інтарэсаў усяго нашага Саюза, так і інтарэсаў кожнай з утвараючых яго рэспублік, забяспечыла спрыяльныя ўмовы для перабудовы грамадства на сацыялістычных асновах, уздыму эканомікі і культуры ўсіх савецкіх рэспублік, умацавання абароннай магутнасці і міжнародных пазіцый шматнацыянальнай дзяржавы працоўных. Гэта відаць і на прыкладзе Беларускай ССР.

Прамоўца падрабязна раскажаў аб выдатных поспехах Беларускай ССР у гаспадарчым і культурным будаўніцтве. Гэтыя поспехі дасягнуты нягледзячы на тое, што нам двойчы ў жыцці аднаго пакалення даводзілася пачынаць сваё развіццё практычна з нуля. Дастаткова ўспомніць разаруху пасля першай сусветнай і грамадзянскай войнаў і той факт, што ў снежні 1944 года, г. зн. праз паўгода пасля вызвалення тэрыторыі Беларускай ССР ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, прамысловая вытворчасць рэспублікі складала толькі 10 працэнтаў ад даваеннага ўзроўню, або тое, што адразу пасля вызвалення каля трох мільёнаў насельніцтва, г. зн. амаль кожны другі чалавек, не мелі жылля. У гераічнай барацьбе супраць цёмных сіл фашызму загінуў кожны чацвёрты жыхар рэспублікі. На шчасце, большасць народаў краін, прадстаўленых у ААН, не даводзілася зведаць падобных пакут і разбурэнняў.

Мы ведаем, што такое вайна, і змагаемся за тое, каб ні адзін народ не зведаў жахаў вайны і варажых нашэсця.

Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік кожным сваім крокам, кожным дзеяннем на сусветнай арэне пацвярджае, што ён быў, ёсць і будзе магутным аплотам і самым нястомным абаронцам міру і свабоды народаў, іх дружбы і супрацоўніцтва. Створаная пад кіраўніцтвам У. І. Леніна першая сацыялістычная дзяржава ў сваім звароце да ўсіх працоўных мусульман Расіі і Усходу заявіла, што «працоўны народ Расіі гарыць адным жаданнем — дабіцца сумленнага міру і дапамагчы прыгнечаным народам свету заваяваць сабе свабоду».

Савецкая дзяржава з першых дзён свайго існавання прабівала шлях для зусім новых прынцыпаў адносін паміж краінамі і народамі. Мір і свабода народаў, дружба, роўнасць і брацтва ўсіх рас і нацыянальнасцей, мірнае суіснаванне дзяржаў з розным сацыяльным ладам, супрацоўніцтва і ўзаемадапамога — вось тыя асноўныя прынцыпы, якія былі абвешчаны Савецкай краінай і якія Савецкі Саюз і народы ўсіх яго пятнаццаці саюзных рэспублік няўхільна ажыццяўлялі і ажыццяўляюць.

Сёння мы бачым, што гэтыя прынцыпы знаходзяць усё большае прызнанне, яны з'яўляюцца рашаючым фактарам у сучасных міжнародных адносінах, ляжаць у аснове сумеснай палітыкі краін сацыялістычнай садружнасці, сталі сцягам усіх прагрэсіўных сіл. На нашых вачах ідзе працэс прыкметных і абнадзейваючых змяненняў ва ўзаемаадносінах паміж дзяржавамі з розным сацыяльным ладам.

Падзеі, якія адбываюцца сёння на міжнароднай арэне, зноў пацвярджаюць глыбокую жыццёваць і дзейнасць актыўнай міралюбівай знешняй палітыкі сацыялістычных краін. Вялікае міжнароднае значэнне мае праграма міру, выпрацаваная XXIV з'ездам КПСС, у якой выкладзены комплекс мер па вырашэнню міжнародных праблем, што закранаюць лёс усяго чалавецтва. Пасля XXIV з'езда мінула параўнальна нямнога часу. Але ўжо цяпер з поўнай дакладнасцю можна сказаць: цяжка знайсці ў мінулым другі такі непрацяглы адрэзак часу, які быў бы так насычаны важнаймі знешнепалітычнымі ініцыятывамі, акцыямі і рэзультатыўнымі перагаворамі. Адным з галоўных вынікаў барацьбы Савецкага Саюза і іншых брацкіх сацыялістычных краін на знешнепалітычнай арэне з'яўляецца ўсталяванне ў міжнародных адносінах прынцыпу мірнага суіснавання дзяржаў з розным сацыяльным ладам. Перамены ў гэтых адносінах адбываюцца сапраўды яркія. Яшчэ зусім нядаўна, і гэта памятаюць многія дэлегаты, знаходзіліся дзеячы, якія баяліся нават вымавіць словы «мірнае суіснаванне» і ўсяляк перашкаджалі ўключэнню такіх паняццяў у рэзалюцыі, што

[Заканчэнне на 6-й стар.]

ЗАБЯСПЕЧЫЦЬ МІР І БЯСПЕКУ НАРОДАЎ

Выступленне міністра замежных спраў Беларускай ССР А. ГУРЫНОВІЧА
ў агульнай дыскусіі на XXVII сесіі Генеральнай Асамблеі ААН 9 кастрычніка 1972 года

[Заканчэнне.

Пачатак на 5-й стар.]

прымаліся ў ААН і іншых міжнародных арганізацыях. А цяпер прынцып мірнага суіснавання абаяваецца ў важнейшых міжнародна-палітычных і міжнародна-прававых дакументах, якія рэгулююць узаемаадносіны паміж дзяржавамі з розным сацыяльным ладам.

Прынцыпы супрацоўніцтва паміж Савецкім Саюзам і Францыяй, дагаворы СССР з Шэрагам іншых краін, Асновы ўзаемаадносін паміж СССР і ЗША, заключэнне і ўступленне ў сілу дагавораў паміж СССР і ФРГ, паміж ПНР і ФРГ, чатырохбаковага пагаднення па Заходняму Берліну — усё гэта рэальнае ажыццяўленне ідэй мірнага суіснавання.

Падзей важнага міжнароднага значэння з'явіліся савецка-амерыканскія перагаворы на вышэйшым узроўні. Вынікі іх яшчэ раз паказалі, што ў сучасных умовах спрэчкі міжнародных пытанняў не могуць вырашацца метадамі палітыкі «з пазіцыі сілы». Яны могуць і павінны быць ўрэгуляваны шляхам перагавораў на аснове захавання прынцыпаў роўнасці і роўнай бяспекі бакоў, узаемнай павягі і інтэрасаў, усеагульнага ўсталявання ў міжнародных адносінах прынцыпу мірнага суіснавання дзяржаў з розным сацыяльным ладам.

Кожны аб'ектыўны чалавек не можа не прызнаць, што дакументы, падпісаныя ў Маскве, выгадныя і карысныя не толькі савецкаму і амерыканскаму народам. Яны разам з тым, як гэта падкрэслівалася пераважнай большасцю дэлегацыяў з данай трыбуны, адпавядаюць інтэрасам і ўсіх іншых народаў, інтэрасам агульнай разрадкі міжнароднай напружанасці. Задача заключаецца ў тым, каб гэтыя дагаворы і пагадненні былі ажыццяўлены. Праводзячы сваю паслядоўную міралюбіваю знешнюю палітыку, сацыялістычныя дзяржавы ставяць мэты і задачы, якія адпавядаюць інтэрасам умацавання міру і міжнароднай бяспекі, і нястомна змагаюцца за іх ажыццяўленне. Калі ў ліпені 1966 года кіраўнікі дзяржаў — удзельнікі Варшаўскага Дагавору на сваёй нарадзе ў Бухарэсце выклалі праграму барацьбы за мір і бяспеку ў Еўропе, прапанаваўшы склікаць агульнаеўрапейскую нараду, сёй-той на экадазе сустраў гэты шыры заклік з пэўнай доляй скептыцызму. Ад сацыялістычных дзяржаў, міралюбівай грамадскасці спатрэбілася нямаля намаганняў, каб еўрапейскія краіны пераадолелі насленні мінулага, адкінулі састарэлыя ўяўленні, па-новаму глянулі на шляхі ўмацавання міру і бяспекі ў Еўропе. А ператварыць еўрапейскі кантынент у раён трывалага міру — гэта спраўды вялікая мэта. І яны не стараліся тут некаторыя прамоўцы, якім, відаць, не па густу аслабленне напружанасці ў Еўропе і якія, скажучы рэчаіснасць і жангліруючы словамі, спрабуючы слова «бяспека» падмяніць словам «небяспека», ім не ўдасца спыніць імкненне народаў да ўмацавання міру. Прынцыпы еўрапейскай бяспекі дакладна і ясна выкладзены ў дэкларацыі, прынятай у студзені гэтага года ў Празе на нарадзе Палітычнага кансультаўнага камітэта дзяржаў — удзельнікі Варшаўскага Дагавору. Яны ўключаюць у сябе перш за ўсё непарушнасць граніц. Любая спроба парушыць існуючыя цяпер граніцы, якія складаліся ў Еўропе ў выніку другой сусветнай вайны, паставіла б пад пагрозу еўрапейскі мір. Вялі-

кае значэнне маюць і іншыя прынцыпы, якія выказваюцца ў дэкларацыі, — неўжыванне сілы, мірнае суіснаванне, добра-суседскія адносіны і супрацоўніцтва ў інтэрасах міру, узаемавыгадныя сувязі паміж дзяржавамі, раззбраенне, падтрымка ААН.

Інтэрасам разрадкі напружанасці адпавядалі б таксама нармалізацыя адносін паміж ГДР і ФРГ на аснове агульнапрызнаных міжнародна-прававых норм, дасягненне дагаворнасці паміж ФРГ і ЧССР па нявырашаных пытаннях, перш за ўсё аб прызнанні мюнхэнскага пагаднення несапраўдным з самага пачатку.

Дэлегацыя Беларускай ССР цалкам і поўнасцю падтрымлівае думку тых краін, якія лічаць, што ход падзей ставіць на пародак дня таксама задачу стварэння сістэмы калектыўнай бяспекі ў Азіі. Такая сістэма, як адзначыў Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. Брэжнеў, павінна «грунтавацца на такіх асновах, які адмова ад прымянення сілы ў адносінах паміж дзяржавамі, павяга суверэнітэту і недатыкальнасці граніц, неўмяшанне ва ўнутраныя справы, шырокае развіццё эканамічнага і іншага супрацоўніцтва на аснове раўнапраўя і ўзаемнай выгады.

Побач з двухбаковымі і рэгіянальнымі намаганнямі дзяржаў важнае значэнне маюць калектыўныя дзеянні ўсіх краін з мэтай вызвалення будучых пакаленняў ад бедстваў вайны. У гэтым пытанні асабліваю ролю павінна адыграць Арганізацыя Аб'яднаных Нацый і, у прыватнасці, цяперашняя сесія яе Генеральнай Асамблеі. Зацверджаны парадак дня сесіі дае для гэтага самыя шырокія магчымасці.

Арганізацыя Аб'яднаных Нацый ужо не раз пацярджала ў сваіх рашэннях краевугольных прынцып Статута ААН аб недапушчальнасці пагрозы сілай або яе прымянення ў міжнародных адносінах і неабходнасці вырашэння спрэчкіх пытанняў выключна мірнымі сродкамі. Прынята таксама «Дэкларацыя аб забароне прымянення ядзернай і тэрмаядзернай зброі», у якой гаворыцца, што «любая дзяржава, якая прымяняе ядзерную або тэрмаядзерную зброю, павінна разглядацца як дзяржава, якая парушыла Статут Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, дзейнічае наперакор законам чалавечнасці і ўчыняе злачынства супраць чалавецтва і цывілізацыі». Выказвалася ААН і за заключэнне міжнароднай канвенцыі аб забароне выкарыстання ядзернай зброі.

Усім добра вядома, якія цяжкія вынікі прыносіць імперыялістычная агрэсія з выкарыстаннем звычайных узбраенняў у канфліктах і войнах апошніх гадоў. Вывучыла ААН і катастрофічныя вынікі для ўсяго чалавецтва магчымага прымянення ядзернай зброі.

Настаў час зрабіць чарговы крок, г. зн. звязаць разам ужо выказаную дзяржавамі — членамі ААН волю і, як гэта прапануецца ў праекце рэзалюцыі дэлегацыі СССР, урачыста заявіць аб адмове ад прымянення сілы або пагрозы яе прымянення ў міжнародных адносінах і аб забароне навік выкарыстання ядзернай зброі, надаць гэтай заяве абавязковую сілу, прыняўшы адпаведнае рашэнне Савета Бяспекі, якому члены ААН у адпаведнасці з артыкулам 25 Статута абавязаны падпарадкоўвацца. Такое рашэнне будзе поўнасцю адпавядаць прынцыпу забеспячэння аднолькавай бяспе-

кі дзяржаў, будзе садзейнічаць ліквідацыі існуючых ваенных канфліктаў, прадухіліць іх у будучым. Пры гэтым, як указвалася ў выступленні міністра замежных спраў СССР А. Грамыкі, абавязальства краін аб адмове ад прымянення сілы, уключаючы ядзерную зброю, ні ў якім разе не закранае іх правоў на індывідуальную і калектыўную самаабарону, замацаваных у артыкуле 51 Статута ААН, або неадэмных правоў дзяржаў і народаў, якія падвергнуліся агрэсіі, даваць ёй адпор, або правоў каланіяльных народаў весці барацьбу за сваю свабоду і незалежнасць.

Дэлегацыя Беларускай ССР заклікае ўсе дэлегацыі актыўна падтрымаць важную ініцыятыву СССР, якая адпавядае інтэрасам умацавання міру і бяспекі ўсіх народаў.

Раззбраенне па-ранейшаму застаецца важнейшай задачай, якая стаіць перад міжнароднай садружнасцю. Гэта задача мае ўсеагульную цікавасць і таму патрабуе, каб усе дзяржавы без выключэння сканцэнтравалі максімальныя намаганні на яе дасягненне. У гэтых адносінах мы поўнасцю згодны з тымі прамоўцамі, якія заявілі аб тым, што раззбраенне з'яўляецца краевугольным каменем дзейнасці ААН. Зразумела, асаблівыя клопаты ў народаў выклікае праблема ядзернага раззбраення. Яе паспяховаму вырашэнню магло б паслужыць скліканне нарады п'яці ядзерных дзяржаў, ідэю якой выставіў урад Савецкага Саюза.

Беларуская ССР унесла канкрэтныя прапановы па пытанні аб скліканні сусветнай канферэнцыі па раззбраенню ў сваім пісьме генеральному сакратару. Цяпер мы толькі зноў падкрэслім, што Генеральная Асамблея павінна плённа абмеркаваць увесь комплекс пытанняў, што датычаць склікання гэтай канферэнцыі, і прыняць пазітыўныя рашэнні, якія дадуць магчымасць пачаць яе падрыхтоўку, нягледзячы на процідзеянне праціўнікаў-адзіночак.

Па-ранейшаму перад намі стаіць праблема хутчэйшага выключэння з ваенных арсеналаў дзяржаў хімічнай зброі. Як вядома, на разгляд Камітэта па раззбраенню ўнесены ад імя сацыялістычных краін, у тым ліку Беларускай ССР, праект канвенцыі аб забароне распрацоўкі, вытворчасці і назапашвання хімічнай зброі і яе знішчэнні, які можа паслужыць добрай асновай для распрацоўкі канчатковага пагаднення.

У сувязі з пытаннем аб умацаванні міжнароднай бяспекі дэлегацыя Беларускай ССР з задавальненнем адзначае, што асноўныя палажэнні прынятай на XXV сесіі Генеральнай Асамблеі ААН дэкларацыі па гэтым пытанню сталі нормамі знешнепалітычнай дзейнасці пераважнай большасці дзяржаў. У выніку гэтага агульная тэндэнцыя да нармалізацыі і аздаўлення міжнароднага становішча набыла далейшае развіццё, дзяржавы на двухбаковай і рэгіянальнай аснове робяць намаганні, якія садзейнічаюць умацаванню бяспекі народаў. У гэтых умовах, прымаючы меры да ліквідацыі існуючых у розных раёнах свету ваенных ачагоў і канфліктаў, трэба было б, на нашу думку, падтрымаць намаганні дзяржаў па стварэнню рэгіянальных сістэм бяспекі, заклікаць дзяржавы весці перагаворы з мэтай заключэння двухбаковых і шматбаковых пагадненняў аб супрацоўніцтве ў падтрыманні міру і ўмацаванні

міжнароднай бяспекі на аснове няўхільнага захавання Статута ААН і прынцыпаў мірнага суіснавання дзяржаў.

Само сабой зразумела, што рэгіянальныя сістэмы бяспекі ніякім чынам не павінны быць накіраваны супраць якіх-небудзь іншых дзяржаў. Яны павінны стаць інструментамі добраахвотнага супрацоўніцтва ўсіх дзяржаў адпаведнага раёна і поўнасцю выключыць усё яшчэ маючыя месца спробы проціпастаўлення адных дзяржаў другім, або спробы раз'яднаць народы шляхам стварэння ваенных блокаў або групавак.

Адзначаючы з задавальненнем зрухі, якія адбываюцца за апошні час у свеце, а таксама наяўныя магчымасці вырашэння шэрагу праблем, нельга не адзначыць, што наяўнасць на працягу многіх гадоў у розных раёнах свету няспынных ваенных канфліктаў перашкаджае нармальнаму ходу міжнароднага развіцця і аздаўленню міжнароднага становішча.

Сур'ёзную трывогу выклікаюць падзеі ў Індакітай. Шырока рэкламуючы вывад часткі сухапутных войск з Паўднёвага В'етнама, ЗША давалі паветраную вайну да небывалых да гэтага часу маштабаў. Амерыканская авіяцыя бамбіць грамадзянскія аб'екты, мірныя гарады і населеныя пункты, мініруе порты, знішчае пасевы, плантацыі, лясы, а ў апошні час разбурае дамбы і ірыгацыйныя збудаванні. Аднак варварствам і жорсткасцю не зламаць народы Індакітая. Іх мужная барацьба атрымлівае ўсё большую і большую падтрымку ў свеце. Беларускі народ, як і ўсе савецкія людзі, выказвае сваю салідарнасць са справядлівай барацьбой народаў В'етнама, Лаоса, Камбоджы і выступае за неадкладнае спыненне агрэсіі ЗША ў Індакітай. Канструктыўнай і рэалістычнай асновай для вырашэння індакітайскай праблемы з'яўляюцца вядомыя прапановы, выстаўленыя Часовым рэвалюцыйным урадам Рэспублікі Паўднёвы В'етнам, Дэмакратычнай Рэспублікай В'етнам, Нацыянальным адзіным фронтам Камбоджы, Патрыятычным фронтам Лаоса.

За перыяд, які мінуў з часу XXVI сесіі Генеральнай Асамблеі, не адбылося якіх-небудзь пазітыўных перамен і ў пытанні мірнага ўрэгулявання на Блізкім Усходзе. Адно за адным працягаюцца паступаць паведамленні аб агрэсіўных дзеяннях Ізраіля супраць суседніх арабскіх дзяржаў, аб новых злачынных акцыях агрэсараў на акупіраваных тэрыторыях. Кіраўнікі Ізраіля, грэбуючы лёсам свайго народа, па-ранейшаму чапляюцца за палітыку агрэсіі і тэрытарыяльных захопаў. Усе дзеянні ізраільскіх кіраўнікоў за мінулы час сведчаць аб тым, што яны маюць нязменную тэрпедаваць любыя намаганні ААН, накіраваныя на дасягненне трывалага міру на Блізкім Усходзе.

Бясспрэчным з'яўляецца тое, што да гэтага часу, пакуль ізраільскія агрэсары акупіруюць арабскія землі, становішча на Блізкім Усходзе будзе заставацца выбухованебяспечным. Вывад ізраільскіх войск з усіх акупіраваных арабскіх тэрыторій і выкананне ўсіх іншых палажэнняў рэзалюцыі Савета Бяспекі ад 22 лістапада 1967 года з'яўляюцца асновай для ўстаўлення трывалага міру на Блізкім Усходзе.

Дэлегацыя Беларускай ССР рашуча адхіляе дэмагагічнае і паклёпніцкае выступленне ў агульнай дыскусіі міністра замежных спраў Ізраіля, мэта

якога зводзілася да ашуканства грамадскай думкі, расколу арабскіх краін, падрыву імкнення антыімперыялістычных сіл да мірнага палітычнага ўрэгулявання на Блізкім Усходзе, да ўмяшання ва ўнутраныя справы іншых дзяржаў.

Важным фактарам умацавання міру і міжнароднай бяспекі з'яўляецца ўзмацненне ролі ААН у вырашэнні важных міжнародных пытанняў, павышэнне яе эфектыўнасці і аўтарытэту. Для гэтага перш за ўсё неабходна строгае і няўхільнае захаванне мэты і прынцыпаў Статута ААН усімі дзяржавамі, адмовы ад любых спроб перагляду Статута ААН. Для таго, каб ААН у поўнай меры адпавядала патрабаванням сучаснага жыцця, неабходна вызваліцца ад ганебнай спадчыны мінулых гадоў, антыстатутных рашэнняў, навязаных ААН імперыялістычнымі сіламі. Трэба спыніць умяшанні ААН ва ўнутраныя справы карэйскага народа, пакласці канец дыскрымінацыі ў ААН у адносінах да Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі.

Па пытаннях дэкалізацыі дазваляе сказаць, што мы стаміліся за поўнае ажыццяўленне рашэнняў ААН аб ліквідацыі каланіяльных рэжымаў, якія яшчэ засталіся, за выкараненне расізму і апартэіду.

Многія дэлегацыі справядліва ўдзялялі значную ўвагу праблемам эканамічнага развіцця. Мы падзяляем думку тых, хто выказваецца за расшырэнне раўнапраўнага супрацоўніцтва ўсіх краін у гандлёва-эканамічнай і навукова-тэхнічнай галінах. Такое супрацоўніцтва заклікана служыць павышэнню ўзроўню жыцця народаў, садзейнічаць сацыяльна-эканамічнаму прагрэсу ўсіх раёнаў свету і выключыць які б там ні было прамы або ўскосны націск на дзяржавы, што ажыццяўляюць прагрэсіўныя сацыяльна-эканамічныя пераўтварэнні. Наша дэлегацыя пастаянна адстойвае правы народаў краін, якія сталі на шлях развіцця, быць поўнымі гаспадарамі сваіх прыродных багаццяў, развіваць эканоміку ў інтэрасах насельніцтва сваіх дзяржаў.

Мы надаём асаблівае значэнне дасягненню ўніверсальнасці Арганізацыі Аб'яднаных Нацый і самым настойлівым чынам выказваемся за прыём Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, а таксама ФРГ, у члены ААН, за тое, каб Савет Бяспекі зноў разгледзеў заяву Народнай Рэспублікі Бангладэш і адкрыў шлях гэтай малядой дзяржаве Азіі ў члены ААН. Дэлегацыя Беларускай ССР лічыць вельмі неабходным спыніць дыскрымінацыю ў адносінах да краін, якія не з'яўляюцца членамі ААН, у пытаннях прадастаўлення ім права мець сваіх наглядальнікаў пры ААН яшчэ да вырашэння пытання аб іх членстве ў арганізацыі. Перш за ўсё мы маем на ўвазе наспейшую патрэбнасць задаволіць абгрунтаваныя патрабаванні ГДР аб прадастаўленні ёй магчымасці мець наглядальнікаў пры ААН.

Выказаная намі пазіцыя па важнейшых пытаннях выражае паслядоўнасць і прынцыповасць знешнепалітычнага курсу Краіны Саветаў, якая разам з іншымі сацыялістычнымі дзяржавамі і міралюбівымі сіламі праводзіць палітыку міру і дружбы, раўнапраўя народаў, змагаецца супраць каланіялізму, незаканальнасці, расізму, супраць усіх форм нацыянальнага прыгнёчэння, процідзеінае агрэсіўнай стратэгіі імперыялізму і рэакцыі, актыўна змагаецца супраць захопніцкіх войн, за бяспеку і свабоду народаў, за сацыяльны прагрэс.

ским, и русским. Этому очень помогут совместные тренировки экипажей, которые предусмотрены программой космического эксперимента.

Ряд вопросов в ходе встречи ученых и журналистов был адресован глазам советской и американской делегаций на совещании в Москве.

Отвечая на них, профессор К. Бушуев сказал:

— Нельзя представлять дело так, что можно было бы взять готовые корабли «Союз» и «Аполлон» и без всякого труда пустить в полет со стыковкой. Корабли эти разрабатывались в разных странах, и, естественно, в их конструкции и в бортовом оборудовании имеются существенные различия. При их разработке специалисты как в Советском Союзе, так и в Соединенных Штатах не предполагали стыковку этих аппаратов в космосе. Поэтому придется проделать большую работу по приспособлению обоих кораблей к стыковке в космосе.

Потребуется создание и экспериментальная отработка специального стыковочного агрегата, который в своей конструкции опирается на опыт, накопленный в СССР и США. Он, конечно, будет иметь ряд коренных отличий.

Стыковочный узел позволит экипажам переходить из корабля в корабль через внутренний тоннель без выхода в открытый космос. Решено сконструировать его с таким расчетом, чтобы оба летательных аппарата — «Союз» и «Аполлон» — могли стыковаться, выполняя роль и активного, и пассивного партнера. В «Аполлоне» искусственная атмосфера состоит из чистого кислорода. Поэтому в американском корабле давление относительно низкое, порядка 300 миллиметров ртутного столба. В «Союзе» используется смесь азота и кислорода, и барометрическое давление практически равно атмосферному — земному — на уровне моря — 750—800 миллиметров.

Уже из одного этого вытекает сложность задачи «совместимости» атмосфер двух кораблей. Признано целесообразным создать переходный отсек, с помощью которого и решается ряд важных задач, в том числе и «совместимость» атмосфер. Советские специалисты совместно с американскими много поработали, рассмотрели несколько вариантов. В настоящее время мы близки к окончательному решению такого вопроса. Считаю, что мы находим вариант,

который будет оптимальным, заявил К. Бушуев.

Далее он остановился на тех изменениях, которые должен претерпеть советский космический корабль, чтобы он смог совершить стыковку и совместный полет с «Аполлоном».

По «Союзу» придется провести целый ряд доработок, отметил ученый, связанных с аппаратурой сближения, установить специальные сигнальные огни ориентации, аппаратуру для связи, соответствующие антенные устройства и несколько видоизменить бортовые системы и приспособления для стыковки.

Журналистов интересовал вопрос: «Все ли космонавты смогут побывать в гостях друг у друга?» Отвечая на него, профессор К. Бушуев отметил, что программа взаимного перехода предварительно обсуждена специалистами, но окончательно будет рассматриваться и утверждаться на следующей встрече. Эксперимент рассчитан таким образом, чтобы экипажи обоих кораблей могли побывать и в «Союзе», и в «Аполлоне». Мы стремимся построить полет так, чтобы полный состав обоих кораблей смог побывать в соседнем корабле, сказал ученый.

Глава американской делегации доктор Глинн Ланни в

своем выступлении дополнил ответ советского ученого.

— Мне кажется, что профессор К. Бушуев достаточно ясно рассказал о тех изменениях, которые должны быть сделаны в советском и американском космических кораблях. Мне остается сообщить, что достигнута принципиальная договоренность о том, как будет проходить наша совместная работа над проектом «Союз» — «Аполлон».

Начиная с середины будущего года и в течение следующих двенадцати месяцев, мы предполагаем заниматься предварительными опытами и экспериментами. После этого приступим к созданию оборудования, которое будет действовать во время полета.

К этому времени программа совместного полета будет детально разработана, и, таким образом, в 1975 году и техника, и экипажи, и наземные службы обеспечения и руководства полетом будут в целом готовы к работе.

Представителей прессы интересовало, какое влияние может оказать на развитие полетов осуществление проекта «Союз» — «Аполлон».

На этот вопрос ответил академик Б. Петров.

Как известно, заявил он, соглашение между правительствами предусматривает, в частности, создание совместных средств сближения и стыковки космических кораблей, которые пошлют в космос как Советский Союз, так и США.

Создание подобных технических средств и оснащение ими космических кораблей преследует гуманные цели — обеспечить возможность помощи экипажам, которые могут нуждаться в этом по тем или иным обстоятельствам. Это делает корабль, который находится ближе в космосе к данному кораблю. Таким образом, осуществление экспериментального полета преследует более широкую и более сложную цель, чем стыковка советского и американского космических кораблей. В результате будут найдены важные решения, которые нужны будут для полетов человека в космос, независимо от того, каким странам будут принадлежать пилотируемые корабли.

Кроме того, создание таких средств позволит обеспечить и возможность проведения совместных экспериментов в космосе.

Д. ДМИТРИЕВ, обозреватель ТАСС.

ГЕАГРАФІЯ ТАВАРАЎ

Адна з галоўных задач дзевятай пяцігодкі — павелічэнне выпуску тавараў народнага спажывання. Гэтая задача вырашаецца не толькі дзякуючы далейшаму росту вытворчасці, але і з дапамогай абмену таварамі народнага спажывання, які існуе паміж савецкімі рэспублікамі. Прасочым, як ажыццяўляецца такі абмен на прыкладзе аднаго з буйных гандлёвых цэнтраў Беларусі — Мінскага ўнівермага.

У беларускай сталіцы шмат спецыялізаваных і ўніверсальных магазінаў, але ГУМ (так называюць скарачана сталічны ўнівермаг), бадай, самы вялікі сярод іх. Тут можна купіць усё — ад зубнога парашку ці нітак да матацыклаў самых розных марак. Нават тых, хто не мае дачынення да эканомікі, уразіць лічба: 64 мільёны 712 тысяч рублёў за год. Такі тавараабарот Мінскага ГУМа.

Што ж дазваляе дабівацца такіх поспехаў работнікам гандлю? Перш за ўсё, зразумела, шырокі асартымент высакаякасных і самых розных па свайму прызначэнню тавараў. У большасці яны паступаюць сюды з прадпрыемстваў рэспублікі. Гэта тканіны мінскіх камвольнага і тонкасуконнага камбінатаў, віцебскія дываны, барысаўскія пяніна, магільскі трыкатаж, халадзільнікі «Мінск»... Словам, усё тая рэчы, якія ўпрыгожваюць быт чалавека. Але побач з імі на прылаўках Мінскага ўнівермага можна ўбачыць тавары з маркамі маскоўскіх, кіеўскіх, рыжскіх, талінскіх і многіх іншых прадпрыемстваў.

— Геаграфія тавараў, якія мы атрымліваем ад братніх саюзных рэспублік, — расказвае дырэктар ўнівермага Сцяпан Пашчасцеў, — настолькі шырокая, што нават адзін пералік заняў бы шмат часу. З Расіі, напрыклад, да нас паступаюць электрасвятляльныя прыборы, шаўковыя і шарсцяныя тканіны, парфумерыя, галантарэйныя вырабы. Тут і вядомыя уральскія радыёпрыёмнікі, іжэўскія і каўроўскія матацыклы, новасібірскія

магнітафоны, омскія радыёвымяральныя прыборы, маскоўскія, ленінградскія і мурманскія тэлевізары. Вялікім попытам у беларускага пакупніка карыстаюцца транзістарныя прыёмнікі, вырабленыя ў Латвіі і Чачэна-Інгушскай Аўтаномнай ССР. Украіна шле нам магнітафоны, акардэоны, баяны, гармонікі, скураную галантарэю, пражу, тканіны. Шырокі збыт знаходзяць металічныя ўпрыгожванні з Грузіі, музычныя інструменты з Ташкента, прадметы бытавой хіміі з Прыбалтыкі. Можна сказаць, няма такой рэспублікі, адкуль мы не атрымлівалі б прамысловыя тавары.

Усё робіцца для таго, каб максімальна задаволіць попыт і густ працоўных. А гэты попыт — самы разнастайны. Адным падабаюцца, скажам, тэлевізары мінскай маркі «Гарызонт», а другія — прыхільнікі львоўскага «Электрона». Зменлівая мода вымушае нашых жанчын купляць не толькі сусветна вядомы беларускі лён, а і не менш папулярны узбекскі шоўк.

У Міністэрстве гандлю БССР вам раскажуць, што тавары шырокага спажывання з беларускай маркай тансама ідуць у розныя рэспублікі. Іх геаграфія вельмі шырокая. Мінскія тэлевізары і халадзільнікі ўпрыгожваюць кватэры рускіх, украінцаў, эстонцаў, кіргізаў, казахаў. На пяніна Барысаўскай фабрыкі вучацца музыцы дзеці латышоў, карэлаў, башкіраў, чувашоў. Вялікую папулярнасць маюць гадзіннікі «Прамень», якія выпускае Мінскі гадзіннікавы завод.

В. НЯЎЗОВА

СЯМ'Я З «РАССВЕТА»

Дом Сафронавых раніцою пусцее не адразу: першай ідзе на жывёлагадоўчую ферму гаспадыня Ларыса Васільеўна, затым няспешна зачыняе за сабой брамку Васіль Мікалаевіч, а крыху пазней выходзяць на вясковаю вуліцу адразу трое — школьнікі Валодзя, Юра і Лена. У доме застаецца толькі бабуля Кацярына Гаўрылаўна, якая пачынае займацца хатнімі справамі. Збяруцца разам толькі к вечару. Дзеці да таго часу

спраўца з урокамі, у доме ўключыць тэлевізар або будзь спухаць, як Леначка іграе на пяніна. У выхадны дзень свае клопаты з раніцы Васіль Мікалаевіч з сынамі рыхтуюць у дарогу «Масквіч», і Сафронавы выязджаюць у горад, да ракі або ў асенні грыбны лес. Сафронавы — звычайная працоўная сям'я ў калгасе «Рассвет» імя Арлоўскага, Кіраўскага раёна. Васіль Сафонаў — механізатар шырокага профілю, галоўны элект-

трык калгаса, газаўшык. У яго распараджэнні 312 электраматораў і больш за 400 газавых пліт, устаноўленых у дамах калгаснікаў. Уся гэтая тэхніка працуе бездакорна, а самога Васіля Мікалаевіча механізатары выбралі сакратаром партыйнай арганізацыі. Ларыса Васільеўна вясемнаццаць гадоў аддала жывёлагадоўлі. Цяпер у яе групе сорак галоў маладняку буйной рагатай жывёлы. Рукамі такіх працаўнікоў, як Сафонавы, створана багацце і слава калгаса.

ЖЫВЕ У ВЕСЦЫ ПЕСНЯ

Пры Навасёлкаўскім сельскім доме культуры Пухавіцкага раёна арганізаван і працуе вакальны ансамбль «Малодосць», якім кіруе балетнік Аляксандр Сурмачэўскі. Каля 20 аматараў музыкі і спеваў аб'ядноўвае гэты самадзейны калектыў. Сялата ансамбль паказваў жыхарам раёна 15 канцэртных праграм. Выступленні адбыліся ў калгасах «Камсамолец», «Сябра», імя Янкі Купалы, саўгасе «Зорка». Сімпаты гледачоў залявалі выканаўцы народных песень Вера Жаўнерчык і Галіна Доўнар. Лірычныя песні — у праграме Валянціны Раманоўскай і Канстанціна Зубарыка. Высокае выканаўчае майстэрства прадэманстравалі таксама Раіса Мікулеская і Марыя Жаўнерчык. Усе артысты працуюць у мясцовым саўгасе. Зараз энтузіясты песеннага майстэрства рыхтуюць вялікую праграму да раённага агляду мастацкай самадзейнасці, прысвечанага 50-годдзю СССР.

М. ШМАРЛОУСКІ

Я НАшла і не чула пад сабою ног. Аркестр іграў марш. Усе пляскалі ў далоні. Яна заўважыла, што стараецца кроць у такт музыцы. І ўсміхнулася сама сабе, бо ніколі ў жыцці не даводзілася ёй кроць пад музыку і ніколі дзеля яе не ігралі маршаў.

Мяккая дывановая дарожка цягнулася цераз усю вялізную залу. Побач ішлі муж, дзеці, сваякі, ішлі да ганаровага стала пад белым абрусам. Ад хвалявання ў Марыі Пракопаўны зашумела ў галаве, і словы сакратара парткома калгаса Ады Харкевіч даходзілі да яе нібыта з другога пакоя.

— Мы сёння сабраліся на свята, на сустрэчу з вялікай сям'ёй, дзе прафесія дзядоў і бацькоў выбіраецца і дзецьмі. Дзвесце гадоў працы ў калгасе—такі агульны стаж дванаццаці членаў сям'і Сусікавых, дынастыі хлебарабаў!

«Дынастыя! От слова вучонае»,— падумала Марыя Пракопаўна. І яшчэ падумала, што васьмь сядзяць за адным сталом усе Сусікавы—урачыстыя і крыху збынтэжаныя, разам яны—дынастыя, а кожны паасобку—проста калгаснік.

Праскоўя Чайкова—самая старэйшая з іх. Белая хусцінка, твар падперла рукою і задумалася. Ніколі Марыя Пракопаўна не бачыла ў сваёй заложкі такога твару: строгага і задуманнага. Аб чым яна думае, што ўспамінае?

Можа тое, як пачыналася яе калгаснае жыццё сорок два гады назад? Тады камуна была, «Чырвоны хлебараб». Пяць коней ды плугі—уся механізацыя. Усё рукамі рабілі. Усё рукамі... Таму яны і ў зморшчынах, нібы зямля ў барознах, і мазалі на іх глыбока, як карэнні ў зямлі, сядзяць.

Побач дачка Праскоўі Рыгораўны Зіна Галаўнёва, даярка.

Добры дзень усім вам, дарагія госці, Рады караваем вас пачаставаць!—панеслася над залай. Калгасны народны ансамбль песні і танца «Колас» песняй вітае ўсіх. А Праскоўі Рыгораўне прыгожая дзяўчына ў белару-

скім нацыянальным касцюме з нізкім паклонам падае на вышываным ручніку хлеб-соль—сімвал пашаны і гасціннасці.

Дзяўчаты па ўсіх столах разносяць прысмакі, а хлопцы следам нясуць гарачыя самавары. Самы вялікі, самы бліскучы ставяць на стол юбіляраў.

І пачалося свята. На сцэну прынеслі вялізную кнігу—Кнігу працоўнай славы калгаса. Бо ўсё, што маюць людзі,—даў ім

А калі самая старэйшая дачка, Таня, ідзе на партыйны сход, яе падмяняе на ферме самая малодшая, васьмікласніца Ніна. Сёлета паедзе вучыцца ў Рэчыцу на заатэхніка. Калгасная стыпендыятка будзе...

— Эстафету добрых спраў прыняў другі год пяцігодкі,—гучыць са сцэны.—Рапнём праўлення калгаса ў Кнігу працоўнай славы заносіцца: кавалер двух ордэнаў Славы механізаратар Сусікаў Пётр, жывёлавод Сусікаў Лука, які ў сорок пятым дайшоў да

шлях, па якому ісці статку далей ад вялікіх дарог. Упершыню тады на кволыя плечы дзяўчыны лягла вялікая адказнасць. У дарозе і навучылася даць кароў: пад дрэвам, у полі, у канаве. Малако аддавалі дзецям, ваенным... Навучылася спаць пад адкрытым небам, па гуку пазнаваць, куды ляціць бомба. Навучылася знаходзіць бяспечнае для статка месца.

Дайшлі да Курска, не згубіўшы ніводнай жывёліны. Тады здавалася, так яно і павінна быць. А цяпер, калі ўспамінаюць у калгасе пра той трохмесячны пераход,—назваюць яго пазвігам.

На сцэне—станд з фамільнымі каштоўнасцямі Сусікавых. Тут шматлікія граматы і дыпламы, ордэн Кастрычніцкай Рэвалюцыі, якім узнагароджана знатная даярка калгаса, сваячка Сусікавых Любоў Галаўнёва. Ордэны і медалі ўдзельнікаў Айчынай вайны. Усе разглядаюць каштоўнасці Сусікавых, а Марыя Пракопаўна глядзіць у залу. За столікамі сядзяць сябры, суседзі. Заслужаныя калгаснікі, маладая змена, вартая сваіх бацькоў. Апанутыя па-гарадскому, уешаныя ордэнамі і медалямі. Жывуць у высокіх светлых дамах. У гаражах стаяць уласныя легкавыя машыны...

Ніколі ў Марыі Пракопаўны не было такога свята. Разам з іншымі—святкавала: і зіму праводзілі не раз усім калгасам, і свята вясны і працы адзначалі, і свята ўраджаю. І яшчэ—калі прысвячалі яе дзядей Таню і Тамару ў маладыя калгаснікі, калі цалавалі яны зямлю і кляліся любіць яе вечно. Гэта было і яе свята, свята маці. Ды яшчэ калі Тамара замуж выходзіла—іх, маладых, віншавалі ў калгасным клубе. Тамара сама пякла пірог і частавала будучага мужа, а потым гасцей. Таксама вялікая ўрачыстасць.

А каб васьмь так, як сёння,—такога яшчэ не бывала. Напэўна, ёй трэба было ўсміхацца ад удзячнасці людзям, што іх так уважылі за працу. Напэўна, трэба было спяваць, весіліцца. Але не заўсёды ад шчасця смяюцца.

Яна плакала.
Галіна ВАСІЛЕЎСКАЯ.

С В Я Т А

калгас, а ўсё, што мае калгас,—зрабілі людзі.

Гартаюць старонкі, чытаюць запісы.

...1971 год—калгас узнагароджаны ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга.

...Шэсцьдзесят калгаснікаў узнагароджаны ордэнамі і медалямі.

...ВДНГ выдала калгасу Дыплом гонару.

...Удзельнік ВДНГ—калгасны клуб.

...Пераможцы спаборніцтва першага года дзевятай пяцігодкі: Сусікава Тамара, Мірановіч Тацыяна.

Гэта яе дачкі, Марыя Пракопаўна. І прыгадалася, як летась яны, Тамара і Таня, рыхтаваліся да раённага конкурсу даярак. Хваляваліся: хаця б не быць горшымі за іншых! А перамаглі. Аказаліся лепшымі. От радасці тады было ў доме!

Сёлета сказала Тамары партгор Ада Восіпаўна:

— Хочаш учотчыцца быць? Месца ёсць.

— Не,—адказала Тамара,—і пасля тэхнікума даяркай застануся. А веды не пашкодзяць.

Берліна, і даярка Сусікава Марыя...

Ім уручаюць пасведчанне, дзяўчынкі дораць кветкі, а чацвёрта хлопцаў цераз усю залу нясуць каваны распісны куфар і ставяць на сцэну. Куфар добрых спраў. Вымаюць адтуль карту Швейцарыі.

— За трыццаць гадоў працы ў калгасе Пётр Восіпавіч узараў столькі зямлі, колькі займае цэлая дзяржава—Швейцарыя.

Слухае Марыя Пракопаўна і дзівіцца—во які яе дзвері! А колькі перавёз корму яе муж Лука Рыгоравіч? Таксама, калі скласці ўсё разам, ладна атрымаецца.

З куфра выцягнулі бітон. На ім лічба—18 876 000 літраў малака. Столькі надала яна, Сусікава Марыя, за 26 гадоў.

У гонар яе танцуюць «Крыжачок». Кружачка ў віхры дзяўчаты і хлопцы. Глядзіць на іх Марыя Пракопаўна і ўспамінае сябе васьмь гэткай самай васьмьнаццацігадовай... У маі прыйшла на ферму цялятніцай, а ў чэрвені—вайна.

Пагналі на ўсход калгасны статак: цялят, кароў, авечак. Самі выбіралі

Мяняе сваё аблічча раённы цэнтр Горкі Магілёўскай вобласці. Выраслі новыя кварталы жылых дамоў, пабудаваны культурныя і бытавыя ўстановы, расшыраны і азелянены вуліцы.

НА ЗДЫМКУ: цэнтральная частка горада Горкі.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

На просторах Родины

СОВЕТСКАЯ ЭСТОНИЯ СЕГОДНЯ И ЗАВТРА

Артур ВАДЕР,

Председатель Президиума Верховного Совета Эстонской ССР

Эстонская ССР — сравнительно молодая республика в составе Советского Союза, ей сейчас всего 32 года. Но узы революционного братства, связывающие эстонских трудящихся с народами России, уходят корнями в далекое прошлое.

Эстонские рабочие вместе с русским пролетариатом и с рабочими других национальностей плечом к плечу боролись на баррикадах первой русской революции 1905—1907 годов, совершали февральскую буржуазно-демократическую революцию 1917 года, сражались в боях за победу Великого Октября, принимали активное участие в создании первого в мире пролетарского государства.

Всего лишь одним днем позже, после победы революции в Петрограде, трудящиеся одержали победу также в Таллине и по всей Эстонии. Не-

медленно началась перестройка всей жизни — был упразднен буржуазный государственный аппарат. В конце 1918 года была создана Эстляндская Трудовая Коммуна — первое Эстонское государство рабочих и крестьян. Все свое внимание Эстляндская Трудовая Коммуна сосредоточила на широких социальных преобразованиях. Начали действовать Советы, были национализированы крупные промышленные и торговые предприятия, банки, железные дороги.

Но эстонская буржуазия, будучи не в силах противостоять шестивой Советской власти, призвала на помощь интервентов. Под натиском этой силы Эстляндская Трудовая Коммуна прекратила свое существование. Трудящиеся Эстонии на десятилетия опять попали в рабство собственной и иностранной буржуазии.

В июне 1940 года в Эстонии вновь создалась революцион-

ная ситуация. Под руководством Коммунистической партии трудящиеся свергли ненавистный народу буржуазный строй, а 21 июля того же года избранная на демократических началах Государственная дума провозгласила Эстонию Советской Социалистической Республикой. В Эстонии была восстановлена Советская власть.

С этих пор наступил новый период в истории эстонского народа. Развитие экономики, науки, культуры и государственности Эстонии неразрывно связано с развитием и укреплением всех братских народов Советского Союза. Благодаря постоянной братской помощи всех социалистических республик Эстония быстро решила задачи переходного периода от капитализма к социализму, задачи социалистического строительства, а ныне, вместе с другими народами СССР, эстонский народ приносит свой за-

метный вклад в дело коммунистического строительства.

За годы Советской власти Эстония из аграрно-сырьевого придатка империалистических держав Запады превратилась в индустриальную республику с высокоорганизованным, механизированным сельским хозяйством. Промышленность республики дает ныне в 30 раз больше продукции, чем до войны, — в 1940 году.

Для Советской Эстонии характерны высокие темпы социалистического переустройства. Это объясняется прежде всего тем, что в развитии народного хозяйства она опиралась и опирается на могучий экономический потенциал всего Советского Союза.

И еще об одной особенности индустриального развития республики надо сказать. Ведущую роль в экономике Эстонии играет энергетика. Сейчас у нас производится более 12 миллиардов киловатт-часов электроэнергии, то-есть в 61 раз больше, чем в 1940 году. Предусматривается дальнейший рост производства электроэнергии в связи с пуском новой электростанции на горючих сланцах.

Основными энергетическими ресурсами в Эстонии являются горючие сланцы. Сейчас у нас в сланцевом бассейне только сверх годового плана выдается на-гора столько сланца, сколько в годы буржуазного господства его до-

бывали в течение целого года.

Быстрыми темпами развиваются в республике машиностроение и металлообработка. Причем надо отметить, что из-за отсутствия собственного металла преимущество отдается неметаллоемким отраслям — электрической, радиотехнической, электроточной, приборостроительной промышленности. Такое направление к тому же объясняется и наличием в республике квалифицированных рабочих кадров. Немало средств было вложено в лесную, деревообрабатывающую и одну из старейших отраслей промышленности — целлюлозно-бумажную.

Традиционной считается и легкая промышленность. По выпуску хлопчатобумажных тканей на душу населения Эстония занимает первое место в мире. Хлопок мы получаем из Средней Азии. Это лишь один из многочисленных примеров экономических связей братских республик.

Эстония — морская страна. Рыбный промысел издавна занимает значительное место в ее экономике. Однако сейчас благодаря новой, современной технике география рыбной промышленности изменилась. Суда эстонского рыбопромыслового объединения «Океан» бороздят волны Мирового океана, и рыбаки ведут там промысел.

Новый облик приобрело сельское хозяйство. Если рань-

АДВЕЧНАЯ ПРЫГАЖОСЦЬ

ЭКСПАЗІЦЫЯ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА У ГІСТОРЫКА-ЭТНАГРАФІЧНЫМ МУЗЕІ АКАДЭМІІ НАВУК ЛІТОВСКОЙ ССР

Літоўскі гісторыка-этнаграфічны музей у адной са сваіх вялікіх залаў разгарнуў экспазіцыю з фондаў былога «Беларускага музея», што арганізаваўся ў 1921 годзе ў Вільні на базе прыватнай калекцыі. Экспанаты гэтыя трапілі ў літоўскі музей адразу пасля вайны, у 1946 годзе, і доўгі час знаходзіліся ў запісках, фактычна закрытых для наведвальнікаў. Сёння ж мы атрымалі магчымасць убачыць некаторыя ўзоры даўняга беларускага ткацтва, вышыўкі, нацыянальнага адзення, дываноў, паясоў, керамікі. Рэчы гэтыя, сабраныя ў асноўным у дарэвалюцыйныя часы, паходзяць з паўднёвых раёнаў Палесся, Гродзенскай, Мінскай, заходняй часткі Віцебскай абласцей, са Случчыны і іншых мясцін.

Надзвычай прывабныя ткацтва і вышыўка. Старажытныя андаракі вытканы асабліва шчыльным пераплеценнем шарсцяных альбо лляных нітак, а ўзоры іх зроблены рэльефна, з туга спрадзенай воўны. Тканіна атрымліваецца надзвычай пругкая, кладзецца буйнымі прыгожымі складкамі. Асабліва цікавыя маларыцкія і жабінкаўскія андаракі, у якіх па падолах пушчаны адмысловы ўзор з рэзак, ромбаў і іншых геаметрычных фігур даволі чыстых тонаў — яны добра падкрэсліваюць асноўны чырвона-паглыны колер.

Карычневатыя шарсцяныя дываны з Глыбокага таксама вельмі прыгожыя і на дзіва сучасныя. Фон гладкі або ў проску буйную рознакаляровую клетку няяркіх чыстых фарбаў, і па ім — тэхнічнай перабору — кінуты асобныя ўзоры геаметрычнага характару. Ніякай страка-

тасці, усё стрымана, высакародна. Гэта амаль гатовыя арыгінальныя ўзоры для сучасных пледаў і бязворсавых дываноў.

У адной з вітрын — цэлы вадаспад тканых і плеченых з воўны паясоў, у асноўным чырвоных, але сустракаюцца і зеленаватыя і іншыя прыгожых колераў. Найчасцей яны без узораў, шырокія, сантыметраў у паяс, і даўгія — імі можна абкруціцца некалькі разоў. Паяс быў некалі неад'емным элементам нацыянальнага ўбрання, ім падпірэзваліся і па летняй сарочцы, і па світцы — і жанчыны, і мужчыны. Лічылася, што такія паясы маюць сілу супраць дурнога вока.

Ручнікоў на выстаўцы шмат, з розных мясцін, але найчасцей палескія і з поўначы Беларусі. Побач з імі — фартухі і сарочки, таксама, як і ручнікі, найбольш старажытныя віды нашага ткацтва і вышыўкі.

З захваленнем і нейкім нават здзіўленнем назіраеш гэтую амаль фантастычную змену арнаментальных матываў, і ў той жа час адчуваеш аснову гэтых матываў, характэрную для пэўных раёнаў. Вось вырабы з Маларыты. Тут сустракаюцца арнаментальныя фігуры, якіх няма больш нідзе па ўсёй Беларусі, палатно саткана не чырвоным, а чорным узорам, масіўным, мудрагелістым.

А гэтыя ручнікі, відаць, з Віцебшчыны. Так — Глыбокае, Браслаў, Дрысвятны... Тут няма палос, падобных на палескія, узор вольна размяшчаецца па ўсёй плоскасці ручніка або фартуха. Тыя ж ромбы, зоркавыя рэзеткі, але дэфармаваныя, а побач дык зусім дзівосны ўзор, што на-

гдае нейкіх марскіх караціц, пераблытаныя водарасці, стылізаваныя фігуркі людзей. Ручнікі даволі шырокія, арнамент буйны, пераважае чырвоны колер, кампазіцыя, адчуваецца, адшліфавана многімі стагоддзямі — усе элементы прыведзены ў суладдзе.

Цікавая ў экспазіцыі вільнюскага музея беларуская кераміка. З Навагрудчыны — збаны, глянкі, місы з няхітрым роспісам: галінкі з лісточкамі і ягадкамі. На іх нават імяныя подпісы ганчара Данілевіча. Ёсць і некалькі ўзораў чорна-лашчылнага посуду, вядомага і сёння пад Брэстам і Навагрудкам. Прыцягваюць увагу свістулькі і дробная гліняная пластыка, сёння амаль забытая. Некалі гэта былі цацкі для дзяцей, якія бацькі прывозілі з кірмашу.

Агульную стыльваю рысу, што яднае гэтых «барынь», «кавалераў», «коннікаў», «козлікаў», можна вызначыць тэрмінам «наўны рэалізм». Майстры імкнуліся перадаць характар вобраза, асаблівую ўвагу звяртаючы на асобныя знешнія дэталі, якія значна ўзбуйнены. Велізарныя гузікі, банты, аборкі, падкрэсленыя яшчэ і колерам, з'яўляюцца асноўным дэкаратыўным акцэнтам, трапнай характарыстыкай герояў пэўнага сацыяльнага асяроддзя. Фігуркі дасціпна-назіральныя, гумарыстычна-незласлівыя.

Выстаўка беларускага народнага мастацтва ўяўляе вялікую цікавасць як для звычайных наведвальнікаў, так і для спецыялістаў-мадэльераў, манументалістаў, прыкладнікаў, скульптараў.

Віктар ГОВАР.

ПАДКАЗАНАЕ ЖЫЦЦЁМ

Мікалай Назаранка нарадзіўся на Украіне, але з дзяцінства жыў у Беларусі. Выхаванец Мінскага мастацкага вучылішча, а затым Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута, ён аддаў сваё дараванне ўслаўленню характараў беларускай зямлі, духоўнай прыгажосці яе людзей.

Дыпломная работа Назаранкі «Рабочая моладзь» прыцягнула ўвагу. Мастак кампазіцыйна ўдала аб'яднаў людзей розных характараў, гарманічна звязаў іх у адзіным сюжэтным вобразе.

Значнае месца ў творчасці Мікалая Назаранкі займаюць пейзажы. «Люблю цудоўны беларускі край, — гаворыць ён, — асабліва маляўнічыя мясціны з блакітнымі азёрамі. А якія непаўторныя краявіды над Нёманам, Сожам, Бярэзінай!» Пейзажы М. Назаранкі «Вясна», «Зімовы час», «Вёска Пацічава», «Пад Лагойскам», «Вечар на Нямізе», «Раніца над Сожам», «Плынь Бярэзіны» ўспрымаюцца як сюжэтыя апавяданні. Мастака часта можна ўбачыць на калгасных палатках і ў час сяўбы, і ў час жніва. Яго работа «Калгаснае поле» экспанавалася на рэспубліканскай мастацкай выстаўцы 1962 года.

Сельскай тэматыцы прысвечана і карціна «Даяркі» (1970 г.). Палатно пазбаўлена залішняй насычанасці. Тэма, падказаная жыццём, вырашаецца стрыманымі мастацкімі сродкамі. Назаранка канцэнтруе ўвагу на дэталі, тонкімі адценнямі перадае вонкавае і ўнутранае характараў сялян.

У. МІСУН.

НА ЗДЫМКУ: рэпрадукцыя з карціны Мікалая НАЗАРАНКІ «Даяркі».

Хроніка культурнага жыцця

У СВЯЗІ з 50-годдзем з дня заснавання Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Дзяржаўная бібліятэка БССР імя У. І. Леніна ўзнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

ПЯТНАЦАТЫ сезон пачаў вядомы самадзейны калектыў Палаца культуры Бельсайпрофа — хор ветэранай вайны і працы. Рэвалюцыйныя песні, песні грамадзянскай і Айчыннай войнаў у выкананні ветэранай, у чыёй біяграфіі знайшла адлюстраванне гісторыя краіны, з асаблівай сілай швалююць слухачоў.

У новым сезоне калектыў будзе выступаць на многіх гарадскіх і сельскіх сцэнах.

З ВЯЛІКАЙ гастрольнай паездкі па гарадах паўночнай часткі РСФСР вярнуўся Дзяржаўны народны хор Беларускай ССР.

З творчасцю беларускіх артыстаў пазнаёмліся аматары мастацтва Ленінграда, Петра-заводска, Мурманска, Архангельска, Волагды, Яраслаўля, Кастрамы, Іванова, Горкага і Уладзіміра. Мінчане паказалі гледачам вялікую канцэртную праграму.

Выступленні спевакоў і танцораў Дзяржаўнага народнага хору БССР карысталіся ў гледачоў нязменным поспехам.

ПІНСКІ народны тэатр пад кіраўніцтвам галоўнага рэжысёра, заслужанага дзеяча

культуры БССР І. Сакольскага падрыхтаваў два новыя спектаклі: «Паўлінка» Янкі Купалы і «Усяго адно жыццё» Аркадзя Маўзона.

Самадзейныя артысты рэпэціруюць яшчэ адзін новы спектакль — па п'есе Канстанціна Губарэвіча і Іосіфа Дорскага «Алазанская даліна».

ДЗЕСЯЦ гадоў працуе аматарская кінастудыя «Прамень» пры Магілёўскім доме культуры чыгуначнікаў. За гэты час створаны не адзін дзесяткаў фільмаў. Яны дэманстраваліся на ўсесаюзных, рэспубліканскіх і абласных конкурсах, удастоены дыпламаў і прэмій. Тэматыка фільмаў разнастайная, назвы іх гавораць самі за сябе. Гэта кінафільм «Бярозавы сок», «Я люблю цябе, жыццё», «Устаць! Суд ідзе!», «Малодосць у 700 гадоў», «Паранены чыбіс» і іншыя.

Чацвёрты год працуе пры Палацы культуры Магілёўскага завода штучнага валакна імя Куйбышава ансамбль «Рамантыкі». За гэты час яго калектыў, якім кіруе Аляксандр ШАБАЛІН, заваяваў папулярнасць у магіляўчан. НА ЗДЫМКУ: удзельнікі ансамбля [злева направа] А. ШАБАЛІН, В. АЖЫПА, В. КРУМКАЧОУ, Г. ВАСІЛЬЕУ, Н. МІХАЛЬКОУ і С. ВОІНАУ.

Фота Л. ПАПКОВІЧА.

«ПАЎЛІНКА» У АПЕРЭЦЕ

Неўзабаве аматары вясёлага жанру музычнай камедыі атрымаюць магчымасць убачыць на сцэне оперэты «Паўлінка». Яе аўтар беларускі кампазітар Юрый СЕМЯНЯКА расказвае аб рабоце над новым творам.

Я трэці раз звяртаюся да оперэты. Музычная камедыя «Рабінавія каралі» была прысвечана жыццю нашай моладзі. Яна кранала некаторыя маральныя праблемы, якія паўстаюць перад юнакамі і дзяўчатамі на жыццёвым шляху. «Пя жаваранак» — гераічная музычная камедыя. Яе сюжэт звязан з падзеямі мінулай вайны; у творы адлюстраваны эпізоды барацьбы савецкіх людзей з фашысцкімі захопнікамі.

У сваёй новай оперэце я звярнуўся да неўміручага твора Янкі Купалы — камедыі «Паўлінка». Лібрэта напісаў Аляксандр Бачыла, з якім нас звязвае даўняе творчае дружба. Гэта чулы паэт, ён умее прасякнуцца задумай кампазітара. На яго вершы я напісаў больш за дзесяць песень. Тры оперы — «Калючая ружа», «Калі ападае лісце» і «Зорка Венера» — плён нашай сумеснай працы. Нядаўна выйшаў дакументальны фільм пра Максіма Багдановіча паводле сцэнарыя Аляксандра Бачылы; музыку да гэтага фільма я напісаў у

цесным кантакце са сцэнарыйцамі.

«Паўлінка» — оперэта ў двух актах. Тут ёсць арыі, арыёза, дуэты, трыо, квінтэт — музычныя формы, на аснове якіх будзеца музычная драматургія. Праз усю музыку праходзяць тэмы, якія характарызуюць асноўныя вобразы твора: тэма кірмашу, поўная вяселосці, гумару, і тэма Якіма, у якой мне хацелася перадаць рысы гераізму, пратэсту супраць несправядлівасці. Як персанаж Якім удзельнічае толькі ў першым акце, але «прысутнічае» ў музыцы да канца дзеяння. У оперэце я выкарыстоўваю і некалькі цытат з народных песень — «Ой, бору, бору», «А ў полі ніўка», «Чаму ж мне не пець», мелодыю народнага танца «Крыжачок». Акрамя таго, у самым канцы дзеяння я ўвёў цытату са сваёй песні «Явар і каліна» (на вершы Я. Купалы), якая будзе гучаць за кулісамі ў суправаджэнні дуэта цымбал.

Хачу падкрэсліць, што жанр оперэты вымушаў «перагляду» тэксту пэста. Арыі, арыёза напісаны на вершы Аляксандра Бачылы, які ў вершаванай форме перадае праяўлены маналогі купалаўскіх герояў. А вольна насычаным гумарам дыялогі персанажаў засталіся такімі, як і ў п'есе.

СУСТРЭЧА З XII СТАГОДДЗЕМ

● ПА СЛЯДАХ СТАРАЖЫТНАГА ЛЕТАПІСУ ● КУДЫ ВЯДЗЕ ТАЙНЫ ХОД? ● «ПА ЦАРКВЕ НЕ СТРАЛЯЦЬ!»

Трыццаць мінут на імклівай электрыцы — і мы ў Заслаўі. Разам са старшым навуковым супрацоўнікам Дзяржаўнага музея БССР Станіславам Адамовічам ідзем па вузкай сцяжынцы да Спаса-Праабражэнскай царквы. Паволі кружацца залатыя кляновыя лісты. Цішыня. Над царквой лётаюць гаманлівыя галкі — так, як мушці, і сто і трыста гадоў таму назад. Нечакана над намі, пакідаючы за сабой белую барану, праносіцца рэактыўны самалёт і прападае ў бяздоннай сіні неба. Чародка вераб'ёў, быццам жменька спелага гароху, са званам рассыпалася ў розныя бакі.

Вось і месца, дзе ідуць археалагічныя раскопкі. Па крутым схіле абарончага вала, што пабудаваны ў XII стагоддзі, падываемся на тэрыторыю старажытнага Ізяслаўя. Станіслаў Адамовіч расказвае гісторыю горада, які цяпер называецца Заслаўем, так жыва і цікава, быццам ён сам жыў у той час.

...Гэта было амаль тысячу гадоў назад. Кіеўскі князь Уладзімір Свяславіч задумаў жаніцца на полацкай князеўне

Рагнедзе. Аднак яна адмовіла яму. Самаўпэўнены князь вырасыў агнём і мечам прабіцца да сэрца полацкай прыгажуні. Імклівым штурмам узяў ён горад і ў той жа дзень наладзіў вяселле. Ад'язджаючы, ён падпаліў горад і павёз Рагнеду ў Кіеў.

Княгіня быццам бы змірылася са сваім лёсам, але пасля нараджэння сына Ізяслава ў яе сэрцы прачнулася пачуццё помсты. Адночы яна ўзняла кінжал над сонным Уладзімірам. Імкліва і бяшумна з'явіўся за яе спіной слуга і моцна схпіў за руку.

У той жа дзень князь са сваімі прыбліжымі вырашаў лёс Рагнеды. Баяры прапаноўвалі шмат усялякіх спосабаў пакарання. Але князь загадаў выслаць Рагнеду разам з сынам у полацкую зямлю, заклашці для іх горад і назваць яго імем сына. Так аб гэтым расказваюць запісы ў Іпацьеўскім летапісу (1128—1158 гг.).

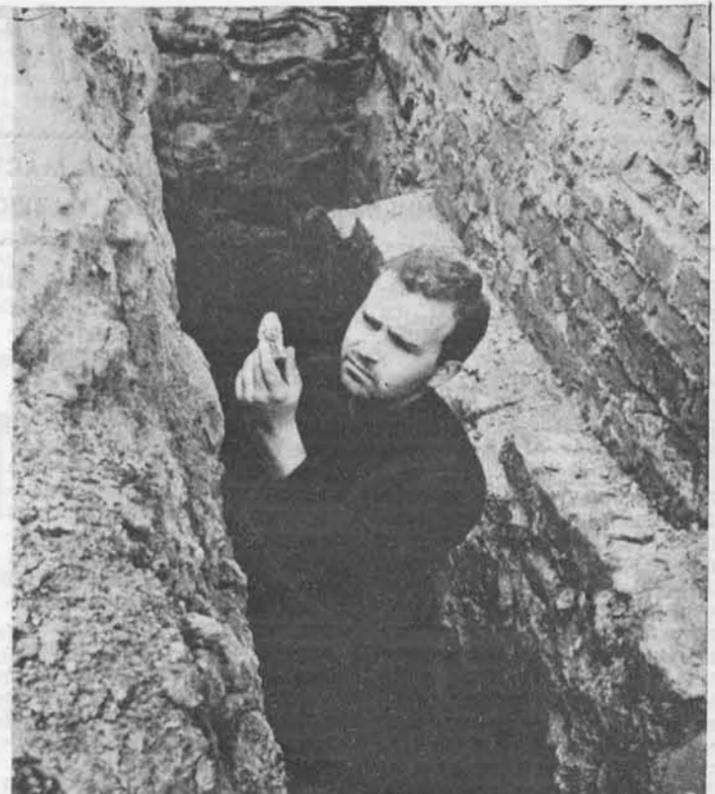
Археалагічныя даследаванні апошняга часу пацвердзілі сапраўднасць звестак, пакінутых летапісам.

І вось мы стаім на вяршыні вала, што пабудаваны ў часы

Рагнеды. Непадалёк цурчыць ручаёк — у далёкім мінулым тут была рака Княгінка. З таго часу шмат сплыло вады — так многа, што цяпер дастаткова кроку, каб перайсці з аднаго берага на другі.

Непадалёк ад царквы раскопкі. Тут пад тоўстым пластом зямлі знойдзены руіны старажытнага палаца. Добра захаваліся яго сцены таўшчыней больш за два метры. Чырвоныя цагляныя моцным растворам звязаны з вялікімі каменнямі. Відаць, што ўсё тут рабілася з разлікам на трываласць.

З ліхтарыкам у руках апускаюся ў шурф, адтуль трапляю ў вузенькі, цёмны падземны ход. Нагнуўшыся, іду па слядах нашых далёкіх продкаў, якія вось так, схіліўшы галаву і датыкаючыся локцямі да сценаў тайнага ходу, выходзілі за межы ўмацаванага горада і наносілі ворагам, што стаялі ля сценаў, хуткія і моцныя ўдары. Затаіўшы дыханне, я паволі прасоўваюся наперад. Аднак тут далёка не пойдзеш: ліхтарык выхпаіў з цёмнай вертыкальнай сценку чыр-

вонага пяску. На пзверхні мяне чакаў Станіслаў.

— Ну як табе спадабаўся тайны ход? — спытаў ён.

— Добрае было некалі збудаванне, — адказаў, — а цяпер цёмнае і не зусім бяспечнае.

— Пачакай крыху. Мы пройдзем да канца па гэтым «маршруце», канчаткова высветлім прызначэнне і працягласць ходу, умацуем яго сцены і столь, каб на тваю галаву не ўпала ніводная пясчынка, і запросім сюды на экскурсію. І наогул, на гэтым месцы неўзабаве будзе створаны гісторыка-археалагічны комплекс. Рэшткі знойдзенага пад зямлёй палаца будуць закансерваваны. У Спаса-Праабражэнскай царкве размесціцца музей матэрыяльнай культуры Беларусі, які адлюструе развіццё рамёстваў на працягу апошніх васьмі стагоддзяў. У самой царкве, адноўленай і добраўпарадкаванай, цяпер ідзе падрыхтоўка да прыёму музейных экспанатаў.

Неяк у царкву зайшла старая ў чыстай белай хустачцы, паглядзела на сцены і ціха сказала: «Добра, сыночкі, адрамантавалі царкву. Дай божа вам здароўя». Ужо развітваючыся, бабулька расказала, як у чэрвені 1941 года адтуль, зверху, з вузенькага акенца па савецкіх байцах страляў нямецкі снайпер. Нашы артылерысты навялі цяжкую гармату ў бок царквы, але камандзір загадаў: па помніку архітэктуры не страляць.

Вяртаючыся на электрычку, мы спыніліся ля чыгуначнага насыпу і азірнуліся назад. Над высокімі землянымі валамі, над легендамі, быліямі, паданнямі ўзвышалася беласнежная царква — маўклівы помнік нашай гісторыі.

НА ЗДЫМКАХ: начальнік за-слаўскай групы Полацкага археалагічнага атрада Станіслаў Адамовіч разглядае чарговую знаходку; на раскопкі.

Мікалай АМЕЛЬЧАНКА.
Фота аўтара.

ДРЭВА АЖЫЛО

Здавалася, няма нічога дзіўнага ў тым, што людзі прысвячаюць свой вольны час любімаму захапленню — маляванню, вышыўцы, разьбе па дрэве... І ўсё ж сустрэчы з такімі людзьмі выклікаюць кожны раз пачуццё здзіўлення: быццам ты адкрыў штосьці новае для сябе.

...Вечарэла. На званок выйшаў гаспадар і ветліва прапанаваў: «Праходзьце». Але я тут жа спыніўся. З пакоя на сцярожана глядзела на мяне аўчарка, гатовая сарвацца з месца. Заўважыўшы маю збянтэжанасць, гаспадар сказаў:

— Не бойцеся, яна не крадзе.

— На прывязі? — пацікавіўся я.

Замест адказу Іван Аляксандравіч падхапіў сабаку і паставіў пад стол.

— Некалькі гадоў таму назад, калі мы жылі на прыватнай кватэры, — пачаў расказваць Іван Аляксандравіч, — гаспадыня дома ў нашу адсутнасць накідвала яму, — ён паказаў на сабаку, — на тала-

ву касынку. Ужо вельмі страшна глядзіць, гаварыла яна.

Уменне перадаць характар, звычкі жывёлін, птушак — галоўнае ў рабоце І. Бутурля як рэзчыка па дрэве. Ён шмат працуе. Ходзіць у лес, прыязджае ў Гродзенскі запарк, вывучае жывёлін па кнігах, малюнках.

Нядаўна Іван Аляксандравіч паставіў у двары пёўня. Куры акружылі яго, прынялішы за «свайго». Другі раз тыя ж куры, убачыўшы драўляную сароку-зладзейку, наляцелі і пачалі дзяўбсці яе.

У доме Бутурля, як жывыя, сядзяць на галінках снегіры, замерла на імгненне шустрая вавёрка, навастрывы вушы зайц, важна стаіць стройны бусел, зорка глядзіць ястраб.

Працуе Іван Бутурль слесарам-мантажнікам у горадзе Ліда. Завочна вучыўся на аддзяленні жывапісу народнага ўніверсітэта імя Н. Крупскай пры Усесаюзным доме народнай творчасці. Свайму захапленню — маляванню і разьбе — рабочы аддае амаль увесь вольны час.

Нядаўна некалькі яго работ было прынята на выстаўку вырабаў народных умельцаў, якую арганізавала Слоніўская фабрыка мастацкіх вырабаў.

А. СТАДУБ.

НА ЭКРАНАХ — БЕЛАРУСКІЯ ФІЛЬМЫ

У кінатэатрах, палацах культуры і клубах Масквы ў настрычкіну праходзіў паказ кінафільмаў Беларускай ССР, прысвечаны 50-годдзю ўтварэння ССР. У рэпертуары мастацкія фільмы, створаныя беларускімі кінематаграфістамі за апошнія гады: «Бацька», «Рудабельская рэспубліка», «Крушэнне імперыі», «Сыны ідуць у бой» і іншыя. Хранікальна-дакументальныя і навукова-папулярныя работы былі прадстаўлены сужжамі «Большой Хатынь», «Мінула маўчання», «Дарогамі бацькоў», «Брэсцкая шаша» і інш.

Паказ пачаўся дэманстрацыяй новага каларовага шырокаэкраннага мастацкага фільма «Магіла льва».

ЮБІЛЕЙНАЯ ВЫСТАЎКА

Лета і восень юбілейнага года поўныя яркімі падзеямі ў культурным жыцці краіны. Адна з іх — мастацкая выстаўка «Зямля і людзі», арганізаваная ВДНГ СССР, Саюзам мастакоў СССР і Міністэрствам культуры СССР. У ёй удзельнічаюць 140 мастакоў з усіх саюзных рэспублік.

На выстаўцы паказаны

Асенні сум.

Фота А. НИКАЛЕВА.

ГУМАР

У Парыжы ў час вялікага затору пешаход ступае ў акно машыны і паціва просіць:

— Мадам, адчыніце мне, калі ласка, дзверцы. Я хацеў бы перайсці на другі бок вуліцы.

На маршы лейтэнант, правяраючы здольнасць салдат арыентавацца, спытаў:

— Радавы Сміт, у якім напрамку мы ідзем?

— На поўдзень.

— Чаму вы так вырашылі?

— Мне становіцца ўсё больш гарача.

У свецім салоне лорд выхваляецца сваім генеалагічным дрэвам. Скептык гаворыць:

— Хутка вы скажаце, што вашы продкі былі ў Ноевым кайчэгу.

— Ніколі ў жыцці! У той час у іх ужо была ўласная яхта.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91,
33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. № 1278.